ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਫਫੜੀ
14.10.1998

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ।।

ਧਨਿ ਉਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਸੰਗਿ ਲਾਗੀ

ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਝੱਬਰ
(ਸੰਨ ੧੯੦੮ – ੩ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੯੮)

੧ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਝੱਬਰ

(1908-1998)

ਧੰਨ ਉਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਸੰਗਿ ਲਾਗੀ

ਗੱਲ 1868 ਈ: ਦੀ ਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ੇਖ਼ੂਪੁਰੇ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ, ਵਰਨਾ ਉਪਰੰਤ ਝੱਬਰੀ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਝੱਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਜਿਆ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਇਕ ਤਪੱਸਵੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸਾਧੂ, ਹਉਮੈਂ ਦੇ ਰੋਗ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋਚ ਬੈਠਾ :-

"ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਊ ਤਾਂ ਆਪੂ ਆਕੇ ਮਿਲੇਗਾ" ਤੇ ਜਦੋਂ ਚੀਨੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਨੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਅੰਦਰ ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਚੀਨੀ ਜਾ ਖਲ੍ਹਾਰੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਡਲ ਦਾ ਜਲਾਲ ਨਾ ਝੱਲ ਸਕਿਆ, ਦੀਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ *"ਹਉ ਫਿਰਉ ਦਿਵਾਨੀ ਆਵਲ ਬਾਵਲ"* ਉਸਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਖੁਦ ਹੀ ਦਿਵਾਨਾ ਭਇਆ ਸੀ ਇਲਾਹੀ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ।

"ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਮੇ ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ॥
ਲਾਗਤ ਹੀ ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ॥

(ਕਬੀਰ/੧੩੭੪)

ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਮਦ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀ, ਪਲਾਂ ਵਿਚ, ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਵੱਲਗਣ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਏ। ਨਾਮ ਦਾ ਛੱਟਾ ਐਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਈ ਮਸਤਾਨੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ: ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਵੀ

ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਨਾਮ ਦੀ ਰੰਗਤ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੀ। ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜਿਵੇਂ :–

"ਜੰਮਿਆ ਪੂਤ ਭਗਤ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ"

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਐਸਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਨਾ, ਭੁਲੀਏ ਸੰਗਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਵਨ ਦਾ ਇਲਹਾਮ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਨੰਦ ਚੜ੍ਹਦੀ ਵਰੇਸੇ, ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਗਈ, ਪਤੀ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਸੰਤ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ :–

"ਰੰਗ ਲਾਗਤ ਲਾਗਤ ਲਾਗਤ ਹੈ।"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਵਨ ਉਪਰੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਭਸੌੜੀਏ ਦੀ ਸ਼ਾਜਿਸ਼ ਨਾਲ "ਅਤਰੀ" ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅੜਵੰਗੀ ਨਾਲ ਤੀਸਰਾ ਸਿੰਘ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਬਾਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਮੁਰੱਬੇ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਰੁਪਏ ਨਗਦੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਐਲਾਨਿਆ। ਏਸ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੰਪਤੀ ਨੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਘਰ ਲੁਕਾ ਰੱਖਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਨਿੱਤ ਕਈ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪੁੱਜੀ ਹੋਵੇ।

ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੰਪਤੀ ਘਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 1908 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਜਰਾ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲੀ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸਮਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਭਜਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੱਗਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ। ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵੰਡਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਇਲਾਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ।

ਮੱਸ–ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨੇਹ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗੇ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੇਲਾ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਜਾਣਾ, ਹੱਥੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ– ਨਾ ਨੀਂਦਰ ਨਾ ਥਕਾਵਟ।

ਗੱਲ 1937 ਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਵਾ ਲੱਖ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਹਵਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਧੂ–ਸੰਤ ਲੱਗੇ ਵਹੀਰਾ ਘੱਤ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਣ, ਸੰਤ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ। ਇਸੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ 29/30 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਭਰ ਗੱਭਰੂ, ਸੇਵਾ ਮੂਰਤ, ਨਿਰੰਤਰ ਟੱਕ ਟੱਕ ਚਲਦੀ ਰਸਨਾ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪਈ। ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੋਹਣੀ ਮੂਰਤ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ, ਖਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀ ਲਿਆ ਸਗੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਅ ਉਮੜ ਪਿਆ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਰਹਿ ਪਏ।

ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ, ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਅਟੱਲ–ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਅਤੇ ਬਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਜਿਹੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ–

ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ॥
ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ॥ (ਮ: ੫/੨੮੬)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਰਚਨਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੰਤ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ–

ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਜੁਗਤਿ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ
ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਆਪਿ ਕਰਾਇਹਿ॥ (ਮ: ੫/੭੪੯)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਸਤਰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨੇ, ਏਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਏਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ, ਏਨੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਕਿ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਸਿਮਰਨ ਬੰਦ ਨਾ

ਹੋਣਾ.

ਜਾਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ
ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ॥ (ਮ: ੫/੨੮੩)

ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਏਡਾ ਭਰੋਸਾ ਕਿ ਜ਼ਾਹਿਰ– ਜ਼ਹੂਰ, ਹਾਜ਼ਰ–ਹਜ਼ੂਰ ਅਕਾਲ–ਪੁਰਖ ਹੀ ਜਾਨਣਾਂ ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਜਾਣਾ–

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਨਿ ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ॥ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਜਿਨਾ ਏਕ ਲਿਵਲਾਗੀ॥
ਗਿਰਹ ਕੁਟੰਬ ਮਹਿ ਸਹਜ ਸਮਾਧੀ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੇ ਸਚੇ ਬੈਰਾਗੀ॥
(ਮ: ੪/੧੨੪੬)

ਜਿਸ ਡੋਰੀ 'ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਸਤਰ ਸੁਕਾਣੇ, ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਬਸਤਰ ਉਸ ਡੋਰੀ 'ਤੇ ਪੈਣ। ਤੇ ਫਿਰ ਬਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਸੁੱਚੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਵਲੇਟ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਕੱਪੜਾ ਛੂਹ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਚੇ ਕੀਤਿਆਂ ਹੱਥ ਤੱਕ ਨਾ ਲਾਣਾ।

ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਹੀ ਹੋਏ। ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਘੱਟ ਬੋਲਣਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਲਣੀ। ਅੱਸੂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੰਤ ਤੜਕੇ ਉਠ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਫਿਰ ਕੋਲ਼ੇ, ਧੂਪ, ਦੀਪ, ਕੁੰਭ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ? ਹਰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਲੋੜ ਅਟੱਲ–ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਯੋਗ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਸੰਤ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਸਫਰ ਸੁਖਾਂਦਾ ਨਹੀ ਸੀ। ਪਹਾੜੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾਢੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ, ਸਭੋ ਕੁਝ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਚਾਅ ਹੋਣਾ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਚਾਅ ਹੋਣਾ

ਨਾਲ ਜਾਣ ਦਾ।

ਅਟੱਲ–ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਲਗਨ, ਨਿਮਰ–ਸੁਭਾਅ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵੇਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਮਿਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਨਣ ਵਕਤ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਕੇਵੇਂ–ਥਕੇਵੇਂ ਤੋਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਨੱਠ ਭੱਜ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ।

ਲਗਨ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦਾ ਚਿਤ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਹੀ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿਸਥ–ਧਰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਹੁਰਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਕੁਸੰਗੀ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਚੂੜੀਦਾਰ ਸੁੱਥਣ ਪਾ ਲਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਪੇਕੇ ਮਿਲਣ ਗਈ ਤਾਂ ਭਰਾ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੂੜੀਦਾਰ ਸੁੱਥਣ ਵੇਖ ਕੇ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ, ਕਿ "ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਜੇ ਇਥੇ ਆਣ ਲੱਗੀ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੂਕਪੁਣਾ ਵਿਖਾਏਂ।" ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਹੀ ਰੱਖ।

ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਤਾਂ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਕੂਕਪੁਣੇ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੀ ਸੀ–

ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਖਾ ਬੰਧਪੁ ਹੈ ਭਾਈ, ਜੇ ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਆਵੈ॥
ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ, ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ॥

(ਮ: ੩/੬੦੧)

ਡੱਟ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ "ਕੂਕਪੁਣਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭੇਗਾ, ਤੁਸੀ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹੋ ਆਪਣੇ ਘਰ, ਮੈਂ ਨਹੀ ਆਂਦੀ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਾਨ ਘਟਦੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕੂਕਪੁਣੇ ਨਾਲ"

ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਜਨਮਿਆ, ਧੀਅ ਸੁਖੋ ਆਈ, ਫਿਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਿੱਖੀ 'ਤੇ ਡੱਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੂਕਪੁਣਾ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ।

੫ ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਜ–

ਭੌਤਿਕ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਏ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਮਨ ਡੋਲੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਝਾਕਦਿਆਂ ਵੇਖ ਸੰਤ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵੀਣੀਓਂ ਫੜ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਇਆ; ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰਨ ਲੱਗਾ. ਸੰਤ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਓਦਰਨ ਦੀ ਭਲਾ ਕੀ ਲੋੜ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੇ, ਤੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਨੂੰ ਵੇਖ, ਓਹੀਓ ਦਿਸੇਗਾ। ਮੁੜ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਚਮਕ ਆ ਗਈ, ਜੋ ਕਦੇ ਅਲੋਪ ਨਹੀ ਹੋਈ।

ਗੱਲ 1959 ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ 1960 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਭਜਨੀਕ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਇਕ ਸਾਧ ਜਿਸਨੂੰ ਉਝ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੁਤਾਹੀ ਕਾਰਨ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋ ਛੇਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਹੇਜ਼ ਜਤਾਉਂਦਾ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਾ। ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਸੰਤ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਸਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੁੱਕਰੇ ਖੜਾ ਖੂੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਉਲਾਰਿਆ। ਕੜਕ ਕੇ ਆਖਿਆ, "ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਪਖੰਡੀ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ। ਹੰਸਾਂ ਵਿਚ ਬੱਗਲਾ :–

ਹੰਸਾ ਵਿਚਿ ਬੈਠਾ ਬਗੁ ਨ ਬਣਈ॥
ਨਿਤ ਬੈਠਾ ਮਛੀ ਨੂੰ ਤਾਰ ਲਾਵੈ॥ (ਮ:੫/੯੬)

ਇਵੇਂ ਹੀ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਸ: ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲ ਗੋਲਾ ਗੋਕਰਨ ਨਾਥ (ਯੂ.ਪੀ.) ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਵਾਲੇ ਸਜਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪੰਥ ਵਿਚ ਮਾਨ–ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਹਉਮੈਂ ਦੇ ਰੋਗ ਨੇ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਕਸੁੰਭੜੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਸੁੱਭੜੇ ਦਾ

ਰੋਗ ਤਾਂ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਭਿਜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ "ਇਸ ਸਾਧ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਰੋਗ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਤਾਂਹੀਏ ਦਰ ਦਰ ਭੌਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ। ਹੁਣ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਪਹਿਲੋਂ ਵਾਲੀ ਸਤਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ–

ਜਬ ਲਗੁ ਜਾਨੈ ਮੁਝ ਤੇ ਕਛੁ ਹੋਇ॥
ਤਬ ਇਸ ਕਉ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥
ਜਬ ਇਹ ਜਾਨੈ ਮੈ ਕਿਛੁ ਕਰਤਾ॥
ਤਬ ਲਗ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਮਹਿ ਫਿਰਤਾ॥ (ਮ:੫/੨੭੮)

ਜੇ ਇਹ ਅੰਦਰੋਂ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਪਈ ਸੀ ਦਰ ਦਰ ਭਟਕਣ ਦੀ। ਸੱਚਮੁਚ ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਗ੍ਰੱਸਿਆ ਹੀ ਉਹ ਸਾਧ ਦਰ–ਬ–ਦਰ ਭੌਂਅ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਆਪਸ ਕਉ ਦੀਰਘੁ ਕਰਿ ਜਾਨੈ, ਅਉਰਨ ਕਉ ਲਗਮਾਤ॥
ਮਨਸਾ ਬਾਚਾ ਕਰਮਨਾ, ਮੈ ਦੇਖੇ ਦੋਜਕ ਜਾਤ॥

(ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ/੧੧੦੫)

ਗੱਲ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਰਾਣੀ ਏ। ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ, ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟਤਮ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਚਾਅ ਜਾਗਿਆ, ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਣਾ– ਸੰਤ ਜੀ ਕੀ ਮੈਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ? ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਵੇਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਆਪਣੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਾਰ–ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਰਹੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਝੱਬਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ, ਦੋਵੇਂ ਹੀਰੇ, ਸੱਚੇ–ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਕ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ

ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ। ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ, ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਅਰਜ ਨਹੀ ਕੀਤੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ। ਜਦੋ ਪੁੱਛੇ, ਸੰਤ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ? ਇਕ ਹੀ ਜਵਾਬ– "ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਹਾਂ" ਨਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਗਿਲਾ, ਨਾ ਸ਼ਿਕਵਾ, ਸਦਾ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੂਹਾਂ।

ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗਰੂ ਜੀ ਜਦੋ ਛੁੱਟੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚਾ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅੱਸੂ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਹੋਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪੁੱਤਰ ਆਖਣ ਅਸਾਂ ਯੂ.ਪੀ. ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਧੀਅ ਸੁੱਖੋ ਆਖੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਟਿੱਬੇ ਰਹੋ। ਦੁਹਤ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਦੋਹਤ੍ਰਾ ਆਖੇ– ਨਾਨਾ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਜੋਰ ਪੁੱਗ ਗਿਆ ਦੁਹਤ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਦੁਹਤ੍ਰੇ ਦਾ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੋਹ ਕਿ ਓੜਕਾਂ ਦਾ, ਬੱਚਿਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋ ਪਰਾਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਦੋਹਤ੍ਰੀਆਂ, ਦੋਹਤ੍ਰੇ ਸੰਤਾਂ ਗਿਰਦ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਦਾਮਾਦ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਧੀਅ ਸੁੱਖੋ, ਦੋਹਤਰੀਆਂ ਭੋਲੀ ਤੇ ਜੀਵਨ, ਦੋਹਤਰਾ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਟਿੱਬੇ ਵਾਲੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਸਾਹ ਪੂਰੇ ਕਰੇ। ਸੰਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੇਵਾਲ ਖੂਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵੀਰੋਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਧੀਅ ਸੁੱਖੋ ਅਤੇ ਦਾਮਾਦ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਅ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਟੁਰ ਗਿਆ ਏ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਟੁਰ ਜਾਣਾ ਏ, ਐਵੇਂ ਕੋਈ ਅਡੰਬਰ ਨਾ ਕਰਿਓ ਮੇਰੇ ਟੁਰ ਜਾਣ 'ਤੇ। ਮਨ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਕਰਦਾ ਏ ਸਰੀਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਟਿੱਬੇ ਵਾਲੇ ਖੂਹ।

ਸੱਚ ਮੁਚ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਰਾ ਢਿੱਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਧੀਅ ਸੁੱਖੋ, ਦਾਮਾਦ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋਹਤ੍ਰੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜੋ

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਏ। ੩–੪ ਦਿਨ ਸਰੀਰ ਕੁਝ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੋ ਸੰਤ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਮਾਲਾ ਦੱਸਦੀ ਸੀ ਕਿ ਰਸਨਾ ਇਕ ਟੱਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਚੈਕ–ਅਪ ਕਰਵਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ ਚਲੋ ਹਸਪਤਾਲ ਚੱਲਣਾ ਜੇ ਤਾਂ ਆਖਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ। ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਆਖਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ। ਸੰਤ ਤਿਆਰ ਹੋ ਪਏ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ। ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਕਤ ਥਰੂਹਾ 'ਤੇ ਆਣ ਪੁੱਜਾ ਏ। ਇਹ ਤੇ ਇਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਰ ਏ। ਰੁਟੀਨ ਚੈਕਅਪ ਦੋਰਾਨ ਹੀ ਸੰਤ 3-10-98 ਨੂੰ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ।

ਸੰਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਸਰੀਰ ੨੬ ਅੱਸੂ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੋਰ ਨੇ ੨੦ ਅੱਸੂ ਨੂੰ, ਇਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ੫ ਭਾਦਰੋ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ
(ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ)
919–ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ
ਲੁਧਿਆਣਾ–10